№ 31. Wtorek 9. Lutego 1858. Rok wydania 48.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkiem tygodniowym i Dziennikiem urzędowym codziennym, tudzież Rozmaitościami co Środy, kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 3 złr. 45 kr., miesięcznie 1 złr. 20 kr. Z pocztą: kwartalnie 4 złr. 30 kr., miesięcznie 1 złr. 35 kr. — Insercya od wiersza w półkolumnie (drukiem garmont) po raz pierwszy 4 kr., następnie po 2 kr. m. k. Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka.

Sprawy krajowe.

(Czynności c. k. dyrekcyi policyi w r. 1857. — Mianowania.

Lwów, 8. lutego. Następujące zestawienie zawiera liczebny przegląd rezultatów urzędowej czynności c. k. dyrekcyi policyi we Lwowie w wykonywaniu miejscowej policyi w roku 1857. W tym przeciągu przyaresztowały organa rzeczonej władzy bezpieczeństwa: za gwałt publiczny 3, za podrabianie papierów kredytowych 2, fałszowanie monety 1, porubstwo 5, dzieciobójstwo 1, podstępne zamiary zabójstwa 7, ciężkie skaleczenie cielesne 3, rozbój 1, spędzenie płodu i spólnictwo w tej zbrodni 5, kradzież udział w kradzieży, lub zamiar i podejrzenie 1302, oszustwo 458, sprzyniewierzenie się 354, podkładanie ognia 1, cielesne skaleczenie 107, srogie obchodzenie się 648, niebezpieczne odgrażanie się 3, kuplerstwo 6, za rozpuste 173, obrazę strazy 254, zakupowanie lub posiadanie niebezpiecznych rzeczy 181, podmawianie do naduzycia władzy urzędowej 33, pomaganie do zbrodni 1, za nieupoważnioną grę w loterye 20, brak paszportu 1069, brak utrzymania 695, samowolną grabiez 162, przekroczenie porządku jazdy 243, przekroczenie porządku targowicy 222, powrót szubpasem 527, żebranie 607, próżnowanie i uszczerbek własności 741, wałęsanie nocne 724, excesa i opilstwo 2732, za dezercyę 8, zastawianie ulic 324, znieważanie świąt i niedzieli 364, inne przestępstwa policyjne 2571, ściganych gończemi listami dostawiono 25, przeto w ogóle 11.291.

Z tych przyaresztowanych oddano karnym władzom do dalszego postępowania a magistratowi do umieszczenia lub innej dyspozycyi 3521.

Pod dyspozycyę policyi pociągnięto przez oddanie do domu poprawy 79, przez zasądzenie kar policyjnych, odesłanie szubpasem i wydalenie 7691 osób.

Według ustawy w własnym zakresie działania ukarano za fałszywe podania 74, za zakazany powrót 352, za pospieszną i nieostrozną jazdę 16, zostawianie zaprzęzonych wozów bez dozoru 136, żebranie 212, nieobyczajność 17, przekroczenie przepisów meldunkowych 222, zaniedbanie zjadliwych zwierząt domowych 22, omieszkanie przedstawienia kuczera fiakrowego 2, za obrazę honoru 1316, razem 2369, a według ustawy prasy 26, następnie za przekroczenie przepisanych godzin do zamykania szynkowni, kawiarni i domów gościnnych, zniewazenie świąt i niedzieli tudziez za inne przekroczenia porządku wydano 480 wyroków.

Między osobami oddanemi pod dozór policyi znaleziono 551 chorych, z tych było 2 cierpiących na obłąkanie umysłu a 215 syfilitycznych, i odesłano do szpitalów na kuracyę. — Przedsięwzięto 1757 rozjemczych czynności i od czasu wstąpienia w moc obowiązującą z dniem 1. listopada 1857 bióra sług, wymierzono za przekroczenie regulaminu sług w 19 przypadkach prawne kary. W ciągu roku 1857 wydano dla 6558 stron paszporta podróży, pozwolenia na wędrówkę, karty legitymacyjne i przepustne, a 53.500 kart meldunkowych odebrano od stron.

W depozytach otrzymano 576 pozycyi z gotówką w kwocie 11.280r.35kr. — 5 pozycyi z obligacyami w kwocie 683r., 8 pozycyi w wexlach 1088r 34k. — 23 pozycyi z 25 sztukami falzyfikatów w ogółowej kwocie 17r.36kr. — 445 pozycyi z rozmaitemi przedmiotami, jako to: precyoza, suknie i inne efekta.

Kraków, 4. lutego. Dziennik *Czas* pisze: Wczorajsza *Krakauer Zeitung* zamieściła obwieszczenie c. k. prezydenta rządu krajowego i prezydenta komisyi krajowej do wykupna i regulacyi ciężarów grutowych w obrębie rządowym Krakowskim, wydane na d. 20. stycznia r. b., wedle którego termin składania meldunków i prowokacyj względem praw służebności i wspólnego posiadania i uzytkowania, podlegających wykupnu lub regulacyi, zakreślony w moc rozporządzenia ministeryalnego do końca sierpnia 1857 roku, a następnie przedłużony do końca grudnia t. r. przedłuża się jeszcze po koniec kwietnia 1858 r.

Wiedeń, 6. lutego. Jego Excelencya minister nauk i wyznań mianował suplenta przy drugiem gymnazyum we Lwowie, *Jana Krystyniackiego*, rzeczywistym nauczycielem gymnazyalnym przy tym samym zakładzie naukowym.

— Jego Excel. minister nauk i wyznań nadał opróżnioną przy gymnazyum akademicznem we Lwowie posadę nauczyciela zostającemu tamże w dyspozycyi nauczycielowi gymnazyalnemu, *Izydorowi Szaraniewiczowi*, a będącą do obsadzenia przy drugiem gymnazyum we Lwowie posadę nauczycielską dotychczasowemu nauczycielowi przy gymnazyum w Stanisławowie, *Bazylemu Ilnickiemu*.

Ameryka.

(Wyprawa na Mormonów. — Doniesienia z Mexyku.)

Nowy Jork, 16. stycznia. Traktat między Stanami Zjednoczonemi i Danią względem spłacenia cła Zundowego ogłoszono urzędownie. Suma, którą amerykański rząd ma zapłacić w Londynie, wynosi 393.011 dolarów. — Na posiedzeniu senatu w Washyngtonie przedłożone rezolucyę, z propozycyą doręczenia komodorowi Paulding medalu. Naprzeciw temu zapowiedział jeden z senatorów, że zaproponuje wotum nagany na komodora. W Nowym Orleanie, głównej siedzibie korsarstwa otworzono subskrybcyę, ażeby komodorowi Paulding ofiarować szpadę honorową, a oficerom fregaty Wabasch pawilon. Jestto znakiem, że jeszcze nie cała ludność tego miasta zaślepiona jest przewrotnością Walkera. Nie powiódł się w Charlestownie zamysł wyprawienia meetyngu korsarskiego.

— Wszyscy Mormonie w Kalifornii ruszyli w drogę ku Dolinie solnej. Brigham Young miał przysłać pułkownikowi Johnston ładunek soli; Johnston nie przyjął i zagroził, że każdego z Utah wyprawionego posła powiesić każe. Brigham Young wydał do wszystkich oficerów armii Utahskiej odezwę, ażeby przybyli do miasta słonego jeziora i zimę tam spędzili. Pułkownik Johnston liczy z taką pewnością na wywędrowanie Mormonów, że nie żąda już żadnych posiłków.

— Gubernator Cumming wydał proklamacyę, w której oświadcza, że terytoryum znajduje się w stanie jawnego rozruchu; w Green-River County, niedaleko fortu Bridger, złoży najwyższy sędzia Ekels trybunał do indagacyi winowajców; użyje najprzód zaciągu ludności terytoryalnej na przywrócenie poważania ustaw, a jeżeli się to nie uda, wtedy użyje zbrojnej siły. W proklamacyi wezwano także wszystkie zbrojne korporacye, ażeby się niezwłocznie rozwiązały i do domu rozeszły, inaczej jako zdrajcy będą ścigane.

Mexyk. Według wiadomości z Vera-Cruz z dnia 7. stycznia stała w polu wielka partya opozycyjna. Comonfort opuścił na czele wojska stolicę. Nie wiedziano nic o przeznaczeniu tej zbrojnej siły. Przed owym odjazdem uorganizował jeszcze ministeryum, w którem znajdują się Alecatriz, Esparia, Cerdo i Fayno. W dzień Nowego roku złożyli wszyscy reprezentanci obcych mocarstw dyktatorowi uszanowanie, z wyjątkiem posła angielskiego. Obiegała pogłoska o śmierci jenerała Alvarez. Jenerał Parodi wydał proklamacyę przeciw wystąpieniu Comonforta. Wojna domowa zdaje się być nieodzowna.

Z Greytown nadeszły paroplywem „Fulton" ważne wiadomości do Aspinwall. Pułkownik Frank Anderson, który w 50 korsarzy zajmował fort Kastillo w Nikaraguy, poddał się z swą załogą kapitanowi fregaty Stanów Zjednoczonych „Susquehanna". Nim opuścił fort, zburzył w nim wszystkie budowle, równie jak maszyneryę łodzi parowych, którą odebrał Kostarykanom, i podał na rzeź wszystkie bydło, które zastał w forcie.

Hiszpania.

(Sprawy w Kortezach.)

Madryt, 29. stycznia. Dziennik *Gaceta* ogłasza dzisiaj kilka mianowań gubernatorów prowincyi. W izbie deputowanych rozpoczęły się obrady nad poprawką w projekcie adresu. Najpierw obradowano nad poprawką względem przyjęcia następującego paragrafu. „Jest najusilniejszem kongresu życzeniem, ujrzeć koniec niepewności, jaki panuje względem istniejącej konstytucyi, aby ustały agitacye, które od kilku lat utrzymuje projekt reformy." P. Isturiz oświadczył, że rząd niechce nic innego, jak tylko konstytucyi z 1845 r.; że będzie rządzić według tej konstytucyi, i że projekta ustaw, które

mają być przedłożone Kortezom, zastosuje do ich woli i sądu. Komisya oświadczyła uroczyście, że p. Bravo Murillo ze względu na zmianę stosunków niezastępuje już konstytucyjnej reformy. Poprawkę cofnięto. Inną poprawkę w podobnym duchu odrzucono 183 głosami przeciw 3 głosom.

Depesza telegraficzna z **Madrytu** 1. lut. donosi: p. Bravo Murillo przyrzekł wspierać konserwatystów w obradach nad adresem odpowiedzi na mowę od tronu. Środki względem desamortyzacyi dóbr kościelnych, prawa wyborczego i prawa urzędników państwa oznacza p. Bravo Murillo za niestosowne. — Konserwacyjni członkowie izby deputowanych postanowili gwarantować bezpieczeństwo tronu i system porządku i legalności.

Anglia.

(Wyjazd księstwa pruskiego. — Lewiatan spuszczony. — Pomnik Hawelokowi. — Posiedzenie tajnej rady.)

Londyn, 3. lutego. Odjazd Ich Mości księcia Fryderyka Wilhelma z małżonką nastąpił wczoraj w południe. Królowa z swemi damami i najwyższymi dygnitarzami dworu towarzyszyła odjeżdżającym. Ulice, któremi przejeżdżały powozy królewskie, były ozdobione w chorągwie angielskie i pruskie, a balkony w draperye i wieńce. O godzinie 2giej stanęli dostojni podróżni w dworcu kolei w Gravesend, co oznajmiły miastu wystrzały z moździerzy. Po przyjęciu ze strony Lorda-Mayora wysiedli Ich królewicz. Mości i udali się powolnym krokiem ku Tamizie, witani zewsząd radośnemi okrzykami ludności. Po obu stronach mostu lądowniczego tworzyło szpaler 1200 do 1300 osób. Na moście rzucało kwiaty 60 młodych dam. Od strony rzeki zagrzmiała salwa, a wkrótce potem wsiedli Ich królewicz. MM. na pokład.

— Lewiathan stoi teraz w pośrodku rzeki spokojnie na kotwicy, w miejscu, gdzie nawet w czasie odpływu jest stan wody dość znaczny, by go utrzymać. Przy ostatecznem spuszczaniu jego niewiele pomogły maszyny; najwięcej dopomogło wezbranie rzeki, a gdy wśród radośnych okrzyków niezliczonego tłumu po obu brzegach rzeki płynąć już zaczął Lewiatan, zaciągnęły go cztery parostatki na miejsce wybrane dla niego do zarzucenia kotwicy, gdzie ma być zupełnie uzbrojony. Całe działanie było z wielką ogledności prowadzone, i niewydarzył się żaden wypadek pomimo, że cała rzeka była w szerz i w zdłuż łodziami pokryta.

— Jak donoszono już pierwej, otwarto subskrypcyę na pomnik dla jenerała Haweloka. Jak sądzą, będzie wzniesiony ten pomnik na Trafalgar-square naprzeciw pomnika Charles Napiera.

— Wczoraj po południu odbyła się ministeryalna rada w Downing-Street w urzędowem mieszkaniu lorda Palmerstona, a dzisiaj po południu było w pałacu Bukingham zgromadzenie tajnej rady.

Francya.

(Wiadomości bieżące. — Poselstwo cesarskie względem regencyi. — Dekreta cesarskie. — Przyjęcie w senacie.)

Paryż, 3. lutego. Książę Ottajano z Medici, specyalny poseł neapolitańskiego Króla, przybył z biórem swej misyi w sobotę do Marsylii. Fregata „Il Huiscardo“, na której odbył poseł nadzwyczaj złą podróż, jest jednym z czterech prywatnych statków Króla.

— W biórach ministerstwa finansów wybuchnął dzisiaj rano o godzinie 7. pożar. Po kilku godzinach bezustannych usiłowań przytłumiono pożar, jednak szkoda jest znaczną. Gabinet szefa bióra spalił się zupełnie.

— Rosyjska parowa korweta „Boyarine“ udała się w 150 ludzi dnia 26. z Brestu do rzeki Amur.

— Izba oskarzenia zebrała się wczoraj z powodu nowego śledztwa, ale nagłe ważne odkrycia spowodowały ją odroczyć dalsze obrady. Zdaje się więc, że nie rozpoczną się przed marcem.

— Odczytane na przedwczorajszem posiedzeniu senatu poselstwo Cesarza co do przyszłej regencyi jest dosłownie treści następującej:

„Panowie senatorowie! Uchwała senatu z d. 17. lipca 1856 pozostawia jedną niepewność, którą usunąć na przyszłość poczytuję za rzecz potrzebną. Uchwała ta składa regencyę wtedy tylko w ręce Cesarzowy, lub gdy nie ma Cesarzowy w ręce książąt francuskich, jeśli Cesarz żadnego innego w tym względzie jawnego lub tajnego nie powziął postanowienia. Mniemam, że zarówno odpowiem życzeniom publicznym jak i mym własnym uczuciom wysokiego zaufania ku Cesarzowej, gdy ją obwołam regentką. Temi samemi przejęty uczuciami mianuję na wypadek śmierci Cesarzowy jej następcami w regencyi książąt francuskich w porządku następstwa na tron. Chciałem także zapobiedz niedogodnościom, na jakie mogłyby narazić pozostawione w artykule 18. uchwały z 17. lipca alternatywy co do rady regencyjnej. W tym zamiarze ustanowiłem tajną radę, która wraz z obudwoma książętami, najbliższymi koronie według porządku dziedziczności tronu, staje się radą regencyjną, jak tylko małoletni Cesarz obejmie rządy, jeśli w ciągu tego publiczną uchwałą nie zamianuję innej podobnej korporacyi. Mianowana obecnie tajna rada, złożona z mężów mego zaufania, będzie wydawać swe zdanie w wielkich sprawach państwa, aby obeznaniem się z obowiązkami i wymaganiami rządu przygotowała się na tę ważną rolę, jaką może jej naznaczyć przyszłość. — Tymczasem błagam Boga, aby nas pod swoją łaskawą wziął opiekę. Dan w pałacu tuillerskim dnia 1. lutego 1856.

Napoleon.“

Do niniejszego poselstwa przyłączony jest następujący dekret:

„Napoleon z Bożej łaski a narodu woli Cesarz Francuzów. Wszem, co to czytać będą, nasze pozdrowienie. Chcąc usunąć nadal niepewności, wypływające z uchwały senatu z d. 17. lipca 1856, i chcąc naszej ukochanej małżonce, Cesarzowej Eugenii dać dowód wysokiego zaufania, jakie w niej pokładamy, postanowiliśmy poruczyć jej i poruczamy niniejszem tytuł regentki, aby go nosiła i pełniła przywiązane do niego obowiązki, jak tylko Cesarz w małoletności wstąpi na tron, — wszystko to jednak zgodnie z postanowieniem uchwały senatu. Polecamy naszemu ministrowi stanu udzielić niniejszego reskryptu naszemu kanclerzowi koronnemu, aby wszedł w buletyn ustaw, niemniej też prezydentom senatu, ciała prawodawczego i rady stanu. Dan w naszym pałacu tuillerskim dnia 1. lutego 1858.

Napoleon.

Z polecenia Cesarza minister stanu Achille Fould“.

Po udzieleniu poselstwa podał minister stanu do wiadomości senatu dekret co do tajnej rady. Dekret ten jest treści następującej:

Napoleon III. itd. postanowiliśmy i postanawiamy co następuje:

Art. I. Ustanawia się tajna rada, która będzie zbierać się pod przewodnictwem Cesarza.

Art. II. Tajna rada stanie się wraz z obudwoma książętami najbliższymi koronie według porządku dziedziczności tronu radą regencyjną na wypadek, jeśli Cesarz publiczną uchwałą nie zamianuje innej podobnej rady.

Art. III. Członkami tajnej rady są: Jego Eminencya kardynał Morlot, Jego Excelencya marszałek książę Małakowa, Jego Excelencya p. Achil Fould, Jego Excel. p. Troplong, Jego Excel. hr. Morny, Jego Excel. p. Baroche, Jego Excel. hr. Persigny.

Art. IV. Nasz minister stanu zajmie się wykonaniem niniejszego dekretu.

Dan w pałacu tuillerskim d. 1. lutego 1858.

Napoleon.

Z polecenia Cesarza minister stanu Achil Fould.

Wśród odczytu tych dokumentów odzywały się w senacie pokilkakrotne okrzyki na cześć Cesarza. Potem zabrał głos prezydent i rzekł: „Senat oświadcza, że przyjął przedłożone mu dokumenta i nakazuje na mocy artykułu 7. uchwały o regencyi, aby poselstwo i przyłączone dokumenta, jak reskrypt cesarski i dekret nominacyi tajnej rady przechowane były w archiwach.“ Na te słowa ozwał się znowu okrzyk: „Niech żyje Cesarz!“

Belgia.

(Procesa dziennikarskie.)

Bruxela, 1. lutego. Dziennik *Independance Belge* donosi, że na prośbę francuskiego posła w Bruxeli wytoczono dziennikowi *Le Proletaire* za artykuł o zamachu z 14. stycznia sądowy proces. Akt oskarzenia dzienników Crocodile i Drapeau jest podpisany, i zdaje się, że proces przyjdzie niezawodnie przed 20. lutego pod obrady sądu przysięgłych z Brabantu.

Włochy.

(Szkoły elementarne. — Podatki w Piemoncie. — Ułaskawienie Costamagna.)

Drugiej piemonckiej izbie przedłożono projekt ustawy, według której mają urządzić sześć szkół ku kształceniu nauczycieli i nauczycielek w całem królestwie. Przy tej sposobności dowiedziano się, że w całym kraju znajduje się jeszcze 45 gmin, które nie mają żadnych szkół, 1151 gmin, którym zbywają szkoły dla dziewcząt i 288.000 dzieci wzrastających bez wszelkiej szkolnej nauki. — Stałe podatki w królestwie wynoszą obecnie 23.392.785 lirów. Dodatki miejscowe wynoszą 18.415 356 lirów. Dodatki miejscowe przechodzą w 15 prowincyach podatek stały, a w prowincyi Casale znajduje się nawet jedna gmina, która na 100 lirów rządowych podatków płaci 380 lirów gminnego dodatku.

— Skazany za obrazę Króla Sardyńskiego na trzyletnie więzienie wieśniak piemoncki Costamagna miał, jak słychać, zupełnej doznać łaski. Pewien dziennik donosi, że w chwili, kiedy sędzia odczytywał wyrok skazanemu, wszedł służący w liberyi królewskiej i przyniósł bilet z napisem *Grazia del Re* (łaska Króla).

Niemce.

(Czynności zgromadzenia związkowego. — Projekta ustaw przedłożone stanom hanowerskim.)

Na posiedzeniu zgromadzenia związkowego z d. 28. stycznia przedłożyli posłowie Austryi i Prus traktat co do ustalenia multańsko-bessarabskiej granicy. Poseł holenderski złożył sprawozdanie z całego biegu rozpraw zamkniętego niedawno sejmu luxemburskiego. Pokazuje się z tego dokumentu, że przejrzana i z prawami związkowemi pogodzona konstytucya wielkiego księstwa luxemburskiego weszła w wykonanie. Zgromadzenie związkowe uchwaliło wciągnąć do protokółu tak wiadomość o zawartym traktacie pogranicznym, jako też sprawozdanie z biegu rozpraw sejmu luxemburskiego, aby je potem podać do wiedzy wysokich i najwyższych rządów.

— Stanom hanowerskim przedłożono kilka projektów ustaw, z których ważniejsze odnoszą się do reform w nowem ustawodawstwie miast i gmin. Także i ustawa co do oficyalistów publicznych ma zupełnej uledz zmianie, jeśli się utrzyma wniosek rządowy, o czem nie wątpić. Wniosek ten żąda, aby nazwy „rada stanu“ i „służba stanu“ przyjęły na przyszłość nazwy: „królewska służba“ i „królewscy słudzy“. Usunięcie od służby zagraża każdemu królewskiemu słudze, który w wyrokach, uchwałach, rozporządzeniach i wszelkich innych czynnościach urzędowych pozwala sobie powątpiewać lub zaprzeczać otwarcie, że wydane w formie konstytucyjnej ustawy i roz-

porządzenia zgadzają się z duchem konstytucyi i mają moc obowiązującą.

Dania.

(Szkoły wojskowe. — Burza.)

Kopenhaga, 24. stycznia. Według ogłoszonego już nowego planu armii, będzie urządzona nowa szkoła dla podoficerów konnicy i piechoty a krajowa akademia kadetów ma być zamienioną na szkołę wojskową, zaś wyższa szkoła wojskowa i podoficerska szkoła artyleryi i inżynieryi pozostaje nadal jak dotąd.

— W upłynionym czwartku mieliśmy tutaj wśród gwałtownej północnej burzy tak wysoki stan wody, że kilka ulic w pobliżu portu stało pod wodą, nowy tunel jest także zalany, i nim będzie można przedsięwziąć dalsze roboty, trzeba będzie wprzód wodę wypompować.

Rosya.

(Komenda wojsk nieregularnych. — Wiadomości bieżące.)

Petersburg, 28. stycznia. Dnia 20. b. m. inaugurowano nowo utworzoną „komendę nieregularnych wojsk“ uroczystem nabożeństwem. Nieregularni zostawali aż do 1836 roku, równie jak wszyscy cywilni poddani pod cywilnemi władzami, a tylko w rzadkich wypadkach pod wojskowem dowództwem. Cesarz Mikołaj nakazał urządzić administracyę centralną w ministeryum wojny dla wszystkich cywilnych i wojskowych spraw nieregularnego wojska; i odtąd ta administracya wzrastała powoli do odrębnej władzy, i jest obecnie jako komenda nieregularnych wojsk ustanowiona. Nieregularne wojska Rosyi tworzą ludność 3 milionów, i dostarczają nawet w czasie pokoju 100.000 żołnierza.

Szlachta gubernii Tambowskiej oświadczyła się, dostarczyć rządowi 11 milionów rubli na zbudowanie moskiewsko-saratowskiej kolei żelaznej, jeżeli rząd pozwoli kredytowym zakładom udzielać pożyczki na dobra szlacheckie. Akcye, którym państwo zaręcza 5 procent, mają być zostawiane kredytowym zakładom.

Dziennikowi *Północna pszczoła* donoszą z Trebizondy, że handel niewolnikami z Czerkasyi do Konstantynopola jest tak wielki jak dawniej. Zamknięcie portów czarnego morza zapobieże bez wątpienia temu bezprawiu.

Według doniesień innego dziennika wywieziono jeszcze w 1855 roku z Tobolska wiele dział do wschodniej Syberyi i Amuru. Patryotyzm ludności był tak wielki, że od transportu nie żądano żadnej zapłaty.

Turcya.

(Żądania mieszkańców Bośnii. — Uśmierzenie się Hercogowiny.)

Kiedy, jak słychać, przyszło w Hercogowinie do krwawych zajść między Turkami a chrześcianami, zachowują się chrześcianie w sąsiedniej Bośnii spokojnie i zgodnie, czekając cierpliwie, pokąd wspaniałomyślność i sprawiedliwość Sułtana nie uwzględni ich słusznych potrzeb i życzeń. W tej nadziei udało się obecnie ośmiu pełnomocnych posłów chrześciańskich z Bośnii do Wiednia, chcąc życzenia swoje wyłuszczyć tamtejszemu posłowi tureckiemu, z prośbą, aby je albo sam uwzględnił i wprowadził w wykonanie, albo przynajmniej podał do wiadomości Sułtana. Ile wiadomo dotychczas, chodzi głównie o to bośniackim chrześcianom, aby żądana niesłusznie od Czifliksahibów trzecia część dochodów z ziemi i ogrodów nie mogła być nadal pod żadnym warunkiem pobieraną, niemniej też aby dziesięciny wpływające obecnie po usunięciu spahów, t. j. lenników tureckiego państwa do skarbu publicznego, nie szły w dzierżawę, ale wpadały do podatków stałych, tudzież aby chrześcianie wstępowali także do wojska, bo dla braku pieniędzy nie może kraj opłacać podatku rekrutacyjnego.

— Do *Gazety zagrabskiej* piszą znad granicy hercogowińskiej, że w buntowniczej prowincyi powrócił spokój, i wszystkie bandy rozpierzchły się do domu, co jedni przypisują pośrednictwu angielskiego konzula, drudzy zaś niedostatkowi amunicyi. Z tem wszystkiem nie ustąpiła anarchia jeszcze z kraju, i potrzebaby ją sprężystszemi przytłumić środkami.

Azya.

(Depesze z Indyi. — Rozpoczęcie kroków wojennych w Chinach.)

Dziennik *Gazetta* zawiera kilka depeszy o wypadkach w Kawnporze i okolicy. Te depesze składają się najprzód z dwóch raportów sir Collina Campbella do jenerał-gubernatora lorda Canninga, z datą 2. i 10. grudnia. Okazuje się, że sir Collin opuścił Luknow nie dlatego, że dowiedział się o walce jenerała Windhama, tylko by ubezpieczyć słabych, rannych, kobiety i dzieci. Jadąc tworzyli pociąg blisko 10 angielskich mil. Dopiero pod Alumbagiem usłyszał strzelanie, i dowiedział się, że gwaliorski kontyngens zajął miasto Kawnpore. Cały czas od chwili odejścia z Luknowa aż do zwycięzkiej walki z gwaliorskiemi powstańcami, zatem od dnia 25. listopada do dnia 6. grudnia, zajmował się sir Collin Campbell jedynie ocaleniem tych, których odwrót musiał zasłaniać i przyspieszać. Sposób, w jaki sir Collin Campbell tego dokonał, głosiły już pierwej dzienniki. — Prócz tego wypada nadmienić o depeszy jenerała Windhama do jenerała sir Collin Campbella. Jenerał Windham usprawiedliwia swe zboczenie od udzielonych mu poleceń, iż wysyłał do wodza naczelnego dwóch posłańców z doniesieniem, że gwaliorski kontyngens z oddziału Nana-Sahiba w 40 dział zagraża Kawnporowi. Gdy na te doniesienia nieotrzymał żadnej wiadomości, uważał za potrzebne działać na własną odpowiedzialność. Inne depesze są to raporta służbowe i nie zawierają nic ciekawego.

— Po długiej zwłoce rozpoczął się nareszcie pierwszy akt chińskiej kampanii. Jak obliczają mieli Anglicy w połowie grudnia, w pogotowiu do szturmu na Kanton mniej więcej 3300 angielskich żołnierzy lądowych, marynarki i majtków, równie jak 2500 Sepojów z Madrasu, nareszcie Malajów i Chińczyków. Ten oddział możnaby bez wątpienia wzmocnić w razie potrzeby wojskiem okrętowem. Francuzi chcieli przyłączyć się do tych działań w 900 żołnierza marynarki i majtków. To była cała siła, jaką miano przedsięwziąć pierwszy szturm na państwo niebieskie. Ultimatum lorda Elgina było dane z umiarkowaniem. Nie żądał nic innego jak tylko wykonania układów z 1842 roku. Odpowiedź Yeha była jakiej oczekiwano. Angielskie równie jak francuskie władze postanowiły działać zaczepnie. Dnia 10. grudnia brali Francuzi udział w blokadzie rzeki Kantonu, a w dniu 16. grudnia przy odejściu poczty zajęły wyspę Honan dwa bataliony angielskiej marynarki i 150 francuskich majtków. Szturm na Kanton mieli przedsięwziąć równocześnie Francuzi i Anglicy. Według wszelkiego prawdopodobieństwa przywiezie najbliższa poczta wiadomość, że miasto już wzięte.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Londyn, 6. lutego. Na wczorajszem posiedzeniu nocnem uchwaliła Izba niższa na wniosek lorda Palmerstona doręczyć, jutro Królowej w całem zebraniu adres gratulacyjny.

— Roebuck przemawiał cierpko rządowi francuskiemu mianowicie artykułom *Monitora* i panu Persigny. Lord Palmerston odpowiadał łagodząc, i przyrzekł przedłożyć odnoszącą się do tego notę francuską.

Rząd wniósł bil, który upoważnia wschodnio-indyjską kompanię, zaciągnąć pożyczkę 10 mil. funtów szterlingów. Izba zezwoliła na wniesienie projektu.

W Izbie wyższej upewniał lord Clarendon na interpelacyę lorda Greya, że uwięzieni w Neapolu inżynierowie angielscy doznają łagodnego obchodzenia się władz.

Neapol, 1. lutego. Telegraf podmorski z Faro do Messyny otwarto już obrotowi publicznemu.

Rzym, 2go lutego. Książę Gramont otworzył temi dniami pierwszy raz swe salony na wielkie i uroczyste recepcye.

Turyn, 5. lutego. Ustanowiona uchwałą Izby deputowanych komisya śledcza w sprawie nadużyć przy ostatnich wyborach udała się na Torcę i Strombino do Cuorgue. — Feruk Chan przybył tu z Paryża. — W Genuy panuje podobnie jak i tutaj wielka posucha, z czego złych skutków obawiają się dla oliwy i innych roślin.

Hanower, 5go lutego. Książę Fryderyk Wilhelm pruski przybył tu dziś o $5^1/_2$ po południu wraz z swą dostojną małżonką. W królewskim zamku odbyła się zaraz wielka uczta a o pół do ósmej udali się dostojni nowożeńcy w dalszą podróż.

Petersburg, 4. lutego. Podług doniesień z Kaukazu miały zajść od 7. do 14. grudnia r. z. wielkie potyczki z góralami, po których musiał Szamil zezwolić na poddanie się całej ludności wielkiej Czeczny.

Konstantynopol, 30. stycznia. Jenerał dywizyi Abdi Basza szef jeneralnego sztabu armii rumelskiej mianowany został gubernatorem w Skutari w Albanii i zatrzymuje przytem swe funkcye dawniejsze. Do Bośnii i Hercegowiny ma odejść doborowe wojsko. Dwa bataliony strzelców wyruszą temi dniami. W Trebizondzie wszczął się spór z konzulem rosyjskim, który żąda, aby 400 wracających z Mekki pielgrzymów czerkieskich obrało drogę na Anapę, Suchumkale i Redutkale. Oczekują w tej sprawie rozkazów z Stambułu. W stolicy spadły silne śniegi. Wiele okrętów doznało przypadków, w komunikacyi telegraficznej na Belgrad zaszła przerwa. Według wiadomości z Teheranu wybuchła tam cholera. Naczelny wódz gwardyi Szacha popadł w niełaskę. W Stambule przydybano fałszywe kaimy. P. Murray nie przyszedł jeszcze do zdrowia.

Smyrna, 30. stycznia. Zaskoczyły tu wielkie zimna i spadły mocne śniegi. Założona kosztem rządu tureckiego szkoła została dziś otwartą.

Ateny, 30. stycznia. Od czterech tygodni panuje wiatr północny z śniegiem i mrozem.

Kurs lwowski.

Dnia 8. lutego.		gotówką		towarem	
		złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	mon. konw.	4	43	4	46
Dukat cesarski	„ „	4	46	4	49
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	8	15	8	20
Rubel srebrny rosyjski	„ „	1	36	1	37
Talar pruski	„ „	1	$32^1/_2$	1	34
Polski kurant i pięciozłotówka	„ „	1	10	1	11
Galicyj. listy zastawne za 100 złr.	bez kuponów	79	30	80	—
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	bez kuponów	78	20	78	54
5% Pożyczka narodowa	bez kuponów	84	10	85	—

Kurs listów zastawnych w gal. stan. Instytucie kredytowym.

Dnia 8. lutego.

	zlr.	kr.
Instytut kupił prócz kuponów 100 po	79	30
„ przedał „ „ 100 po	—	—
„ dawał „ „ za 100	—	—
„ żądał „ „ za 100	80	—
Wartość kupona od 100 zlr.	—	24$^2/_3$

Kurs giełdy wiedeńskiej.

Dnia 6. lutego o pierwszej godzinie po południu.

Pożyczka narodowa 5% 85$^1/_{16}$—85$^1/_8$. Pożyczka z r. 1851 S.B. 5% 93—94. — Lomb. wen. pożyczki z 5% 96 — 97. Obligacye długu państwa 5% 82$^1/_{16}$—82$^1/_8$. det. 4$^1/_2$% 72$^1/_4$—72$^3/_8$. det. 4% 64$^3/_4$—64$^7/_8$. detto 3% 50—50$^1/_2$. detto 2$^1/_2$% 41 — 41$^1/_2$. detto 1% 16$^1/_4$—16$^1/_2$. Oblig. Glogn. z wypłatą 5% 97. — — Detto Oedenburgs. z wypłatą 5% 96 — — —. Detto Peszt. 4% 96 — —. Detto Medyol. 4% 95 — —. — Obligacye indemn. niższ. austr. 5% 88$^1/_2$—88$^3/_4$, detto węgier. 79$^1/_2$—80, detto galic. i siedmiogr. 78$^3/_4$—79. detto innych krajów koron. 86—87. — Oblig. bank. 2$^1/_2$% 64 — 64$^1/_2$. Pożyczka loter. z r. 1834 338 — 339 Detto z roku 1839 130—130$^1/_4$. Detto z r. 1854 107$^1/_4$—107$^1/_2$ Renty Como 16—16$^1/_4$.

Galic. list. zastawne 4% 78—79. Półn. Oblig. Prior. 5% 87—87$^1/_2$. — Glognickie 5% 80$^1/_2$—81. Obligacye Dun. żegl. par. 5% 85—85$^1/_2$. Oblig. Lloydy (w srebrze) 5% 88 — 89. 3% Prior. obl. tow. rząd. kolei żelazn. po 500 frank. za szt. 111 — 112 Akcyi bank. narodowego 988 — 989. Akcye c. k. uprzyw. towarzystwa kred. 248$^1/_4$—248$^3/_4$. Akcye niż. austr. tow. eskomp. 123$^1/_2$—123$^3/_4$. Detto Budzyńsko-Lincko-Gmundzkiej kol. 233 — 234. Detto półn. kolei 179$^3/_4$—179$^7/_8$. Detto tow. kol. żel. za 500 frank. 315$^1/_4$—315$^1/_2$. Detto kolei ces. Eliz. po 200 zlr. z wpłatą 30% 102$^5/_8$—102$^3/_4$. Detto Połud.-północn. niem. komunikacyjnej kol. żel. 97 — 97$^1/_2$. — Detto cisiańskiej kolei żel. 101 — 101$^1/_8$. Detto Lomb.-wen. kol. żel. 259 — 260. Detto Cesarza Franc Józ. wschod. kol. żel. 196$^1/_2$—196$^3/_4$. Detto losy tryest. 105 — 105$^1/_2$. Detto tow. żegl. parowej 555 — 556. Detto 13. wydania 101—101$^1/_4$. Detto Lloyda 385 — 388. Peszt. mostu łańcuch. 60 — 61. Akcye młyna parowego wied. 65 — 66. Detto Pressb.-Tyrnawskiej 1. wydania 19 — 20. Detto 2. wydania 29 — 30. Esterhazego losy 40 złr. 79 — 79$^1/_4$. Windischgrätza losy 25—25$^1/_4$. — Waldsteina losy 27—27$^1/_4$. — Keglevicha losy 16$^1/_4$—16$^3/_4$. Ks. Salma losy 43 — 43$^1/_2$. St. Genois 38—38$^1/_4$. Palffego losy 40$^1/_2$ — 41. Clarego 38$^1/_2$—38$^3/_4$.

Amsterdam 2 m. 88$^1/_2$ l. Augsburg Uso 106$^1/_2$. — Bukareszt 31 T. 269. — Konstantynopol 31 T. —. — Frankfurt 3 m. 105$^3/_8$ l. — Hamburg 2 m. 78. — Liwurna 2 m. 104$^1/_2$. — Londyn 3 m. 10 — 20. — Medyolan 2 m. 104$^7/_8$. — Paryż 2 m. 123$^1/_2$ — Cesarskich ważnych dukatów agio 7$^5/_8$ — $^3/_4$. Napoleons'dor 8 13 — 14. Angielskie Sover. 10 21 — — —. Imperyał Ros. 8 24 — 25. Srebro 5$^3/_4$—6.

Telegrafowany wiedeński kurs papierów i weksli.

Dnia 8. lutego.

Oblig. długu państwa 5% 82$^1/_8$; losowane obligacye 5% —; obligacye długu państwa 4$^1/_2$% 72$^1/_8$; 4% 64$^1/_2$; 3% —; 2$^1/_2$% —; pożyczka loter. z r. 1834 —; z r. 1839 131$^3/_4$; z r. 1854 107; poż.nar. z r. 1854: 85$^1/_8$. Oblig. banku —. Akcye bankowe 992. Akcye zakładu kredytowego 250. Akcye kolei półn. po 1000 złr. 1787$^1/_2$ Austr.-franc. akcye kolei żelaz. po 500 fr. z wypłatą w ratach —; detto z pełną wpłatą 315$^3/_4$; kolej żelazna lomb.-weneckie —. Akcye kolei nadciskiej —. Kolej cesarzowy Elżbiety 205$^1/_2$. Kolej połud. półn. komunikacyjna 193. Akcye żeglugi parowej na Dunaju po 500 złr. 557. Akcye żeglugi parowej Lloyda po 500 złr. 390. Akcye niższo-austr. Towarzystwa eskomptowego po 500 złr 618$^1/_8$. Galic. listy zast. 4% —. Oblig. indemn. niż.-austr. —; detto innych krajów koron. —; detto galicyj. 78$^7/_8$. detto węgierskie 79$^3/_4$. Amsterdam —. Augsburg 106$^1/_2$ l. Bukareszt 269. Konstantynopol 478. Frankfurt 105$^1/_2$. Hamburg 78. Lipsk —. Liwurna —. Londyn 10.19. Medyolan 105. Marsylia 123$^1/_8$. Paryż 123$^3/_8$. Agio duk. ces. 7$^1/_2$.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 8. lutego.

Hotel rosyjski: PP. Kalinowski Wład., z Bakowca. — Kęszycki Alex., z Dźwinogrodu. — Br. Josika, c. k. pułkownik, Suchodolski, c. k. major, Mayer c. k. rotm., i Br. Vieregge c. k. porucz., z Brzeżan. — Poselt Juliusz, c. k. podpułkownik, z Drohowyża.

Hotel europejski: PP. Br. Balko, z Manasterzysk. — Bocheński Józef, z Głęboczka. — Hoppe Maryan, z Dębicy.

Hotel Langa: PP. Postynski Józef, z Wojniłowa. — Kosiński Paweł, c. k. komis. obwod. z Bóbrki.

Hotel angielski: P. Br. Henach Poten, król. ang. porucz., z Łahodowa.

Hotel Kuhna: PP. Korytko Sew., z Suchodołu. — Chwalibóg Jan, z Lipowca.

Hotel podolski: PP. Kotkowski Wład., z Czerlan. — Fedkowicz Romuald, z Rosyi.

Pod jeleniem: P. Paluszyński Józef, z Ulicka.

Do domu prywatnego: P. Wangermann Karol, radca namiest., z Tarnowa.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 8. lutego.

PP. Rejowicz Konstanty, do Krakowa. — Starzyński Bojomir, do Snowicza. — Zucker Zygmunt, do Chorośnicy.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 6. i 7. lutego.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
	'''				
7. god. zrana	329.81	— 6.5°	92.6	zachodni sł.	pochmurno
2. god. popoł.	330.26	— 2.3°	90.1	połu.-wsch „	jasno
10. god. wiecz.	331.65	— 10.1°	92.2	wschodni „	„
Wysokość śniegu 6.'''					
	'''				
7. god. zrana	332.27	— 10.4°	91.8	wschodni sł.	pochmurno
2. god. popoł.	332.34	— 8.2°	75.0	połud.-wsch. „	„
10 god. wiecz.	332.64	— 8.8°	87.2	wschodni „	„
Zrana śnieg 1'''					

T E A T R.

Dziś: opera niem. „**Die Hugenotten**.“ na dochód śpiewaka opery Adolfa Prośnitz.

KRONIKA.

Czytamy w **Czasie:** Już po kilka razy w piśmie naszem mówiliśmy o niedawno odkrytym metalu zwanym glinem (aluminium). Gdy zapewne wkrótce metal ten stanie się przedmiotem powszechnego użycia w rozmaitych zastosowaniach swoich, a wydobywanie jego rozpowszechnia się tem więcej, iż ruda onego na całej powierzchni ziemi obficie jest rozrzuconą, przeto powiemy tu o nim jeszcze słów kilka z okazyi złożenia w Wiedniu raportu o stanie fabrykacyi glinu we Francyi.

Wiadomo, że w przeszłym jeszcze wieku większa liczba ciał dziś rozłożonych, uważaną była za pierwiastki, a dopiero pod koniec tego wieku Lavoisier doszedł, że różne pokłady ziemne jako to wapień, glina, krzemień, magnezya i t. d. są tylko niedokwasami metalicznemi i stanowią rudę tych metali tak jak rudy żelazna i miedziana stanowią połączenie kwasorodu z zasadami i przez odłączenie pierwszego otrzymuje się z nich metale. Davy przekonał się następnie, że i alkalia jakiemi są n. p. wapno, soda i t. d. są również niedokwasami metalicznemi. Metale te jednak na całej kuli ziemskiej rozrzucone obficie, tak ściśle trzymają się z kwasorodem, że odłączenie ich i otrzymanie w stanie metalicznym niezmiernie jest kosztownem. Dla tego po większej części te tylko metale znajdowały powszechne użycie praktyczne, które się albo w stanie czystym napotykały, jak n. p. złoto, srebro, a niekiedy miedź i żywe srebro, lub te które się dozwalały łatwo z niedokwasów swoich i połączeń, to jest rud wydobywać, jako to żelazo, ołów, cynk i t. d. Rozbierając wszystkie ziemie, przekonano się, że i glina ma w sobie pierwiastek, lecz nieumiano otrzymać go w stanie metalicznym, co dopiero powiodło się znakomitemu chemikowi Woehler w roku 1827. Woehler otrzymał ten metal w stanie okruchów drobnych i błyszczących jak opiłki i w takim stanie właściwość jego zbadał już po części, nieprzewidując jednak, aby metal ten mógł kiedyś zająć miejsce między metalami szlachetnemi i wejść w powszechne użycie. Przed kilku dopiero laty chemik paryski Deville otrzymał glin w stanie metalicznym spojnym wielkości główki od szpilki i wydobywał go już z gliny, nie zaś jak Woehler z ciał innych, z któremi glin jest w połączeniu. Cesarz Napoleon udzielił Devillowi w r. 1855 znaczny fundusz na dochodzenie, a skutkiem tego chemik ten wręczył w roku następnym kilka dużych sztuk glinu w różnej postaci, jako bity medal, jako drut ciągniony, jako wyroby złotnicze i t. p.

Ponieważ ze wszystkich pierwiastków znanych, glin najściślej trzyma się w połączeniu z kwasorodem stanowiąc rudę zwaną glinką, i nieda się wydobyć wprost przez odkwaszenie tak jak n. p. niedokwas żelaza czyli ruda żelazna odkwasza się przez węgiel, który łącząc się z kwasorodem uwalnia żelazo; przeto Deville użył sposobu pośredniego. Glinę i węgiel wystawił w ogniu na działanie gazu chlorowego; skutkiem tego kwasoród z gliny złączył się z węglem, a chlor z glinem, i powstał ztąd chlorek glinu w kształcie żółtawej glinki, używanej w malarstwie. Łatwiej mu następnie przyszło oddzielić chlor, do czego użył sodu, pierwiastku wydobywanego z soli kuchennej. Cała wartość wynalazku w przemysłowem znaczeniu zależała na otrzymywaniu glinu sposobem jak najtańszym. Z użytych do wydobywania tego metalu materyałów, najdroższym był sod. P. Deville więc całą swoją pracę zwrócił ku temu, aby pierwiastek ten otrzymywać w wielkich ilościach i tanio, a to mu się o tyle powiodło, że cenę kilogramu sodu z 3000 franków zniżył na 300. Z chlorku glinu wydobywał on z łatwością za pomocą sodu glin czysty, gdyż chlor łączy się łatwo ze sodem i tworzy sól kuchenną. Dziś wyrób glinu odbywa się już we Francyi fabrycznie, i dwie takie fabryki powstały, które wyrabiają codziennie po kilka funtów tego metalu, a mogłyby w potrzebie robić go po kilka tysięcy dziennie. Wyrób glinu przestał być tajemnicą.

Nowy ten metal jest dziś droższym od srebra, lecz chemicy nieustają w dochodzeniach, aby go otrzymywać taniej. Ma on wiele własności zalecających go w różnych gałęziach przemysłu. Jest biały niemal jak srebro, nieulega zmianie pod wpływem powietrza i kwasów, a lżejszy od szkła. Daje się kuć ciągnąć, łączy się łatwo z innemi metalami podnosząc ich przymioty, a w połączeniu z miedzią nadaje tej ostatniej pozór najczystszego złota. Spodziewać się więc można, że niezadługo połączenie miedzi z glinem zastąpi złoto w jubilerstwie i złotnictwie, a przeto nieomieszka wpłynąć znacznie na zniżenie wartości złota. W Paryżu wyrabiają już wiele przedmiotów z glinu bądź czystego, bądź w połączeniach z innemi metalami, a nadzwyczajna lekkość jego niedozwoli, aby amalgama jego z miedzią było brane za czyste złoto.

Główny Redaktor *M. Szrzeniawa Sartyni.*

Z c. k. galic. drukarni rządowej.